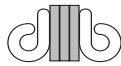

IMPACT

Vittorio Busato

IMPACT

2015

B R A I N B O O K S
UITGEVERIJ DE BROUWERIJ
MAASSLUIS

© 2015 Vittorio Busato
www.vittoriobusato.nl

Omslagontwerp Linda Hirzmann
Auteursfoto Rob Hilz

B R A I N B O O K S
www.uitgeverijdebrouwerij.nl

ISBN: 978 90 78905 80 6

NUR: 301

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door printouts, kopieën, of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

I - Het einde van het begin 7

II - De biecht 37

III - Het raadsel mens 77

IV - Retraite 129

V - Niet Anderszins Omschreven 189

VI - Het begin van het einde 241

VII - Epiloog 287

Verantwoording 295

I

HET EINDE VAN HET BEGIN

“To the extent that they are together, if they are together, he is the one who leads, she the one who follows. Let him not forget that.”

J.M. Coetzee (1999) – *Disgrace*

1

Festina, de tennisvereniging midden in het Vondelpark, geldt als een van de mooiste en meest exclusieve clubs van het land. Gewone stervelingen moeten jaren op een wachtlijst staan voor een lidmaatschap – als ze al door de ballotage komen.

Ik bewoonde al geruime tijd een appartement in de Schoolstraat, aan de rand van het Vondelpark. Hoe vaak was ik tijdens het joggen niet langs Festina gelopen? Hoe vaak bleef ik 's zomers niet van een afstandje staan kijken, als ik aan het geluid en ritme van de rally's hoorde dat er op niveau werd gespeeld? Waarom was ik nooit eens het park opgelopen om naar een wedstrijd te kijken?

Op een borrel voor hoogleraren in de Academische Club trof ik Marc, een oud tennismaatje uit de nationale jeugdselectie. Hij was kaakchirurg, vertelde hij. Recent had hij een bijzondere leerstoel aanvaard, iets over patiënten met extreme angst voor de tandarts. Marc tenniste nog altijd. Zijn hele studententijd was hij voor het eerste team van Festina uitgekomen, meermalen was hij clubkampioen geweest. Inmiddels speelde hij op een bescheidener niveau. Op onze leeftijd hadden we onze fysieke beperkingen te respecteren – een waar lichaam-geestprobleem voor sporters die voorheen op niveau hebben gepresteerd, lachte hij,

en niet zelden de oorzaak van serieuze blessures bij heren van rond de veertig. Maar in dubbels zou ik nog altijd zijn klasse herkennen, pochte hij. Het verbaasde hem dat ik zo lang niet had gespeeld. Of ik geen zin had met hem een balletje te slaan dan? Morgen wellicht?

Natuurlijk, leuk! In mijn leven moest ik toch tenminste één keer op Festina hebben gespeeld. Het was heerlijk tennisweer, die zaterdagochtend. Ik moest wennen aan het forse racket dat hij me leende. Eén game haalde ik, maar ik had plezier als een kind. Na afloop daagde Marc me uit of ik binnen één, twee jaar niet weer een acceptabel niveau kon halen.

‘Je bent te oud om nog voor veelbelovend door te gaan. Maar man, je hoeft geen kenner te zijn om te zien wat voor talent, wat voor touch jij nog hebt. In mijn herenteam kunnen we bovendien prima een psycholoog gebruiken. Kom anders volgende week zondag kijken, we spelen onze laatste thuiswedstrijd. Ik ga je weer besmetten met het tennisvirus.’

Hij kon zorgen dat ik snel door de ballotage kwam, als voormalig clubkampioen en gerespecteerd kaakchirurg had hij bij het bestuur nog wel een en ander in te brengen. Bij Festina was het bovendien beslist in mijn voordeel dat ik professor was en vroeger hoog had gespeeld.

‘Nou, dat klinkt als an offer I can't refuse!’

Ik had het tennissen gemist, besepte ik. Zeldzaam vrolijk had ik me de rest van die dag gevoeld. De geur van het gravel was de geur van mijn jeugd; die had allerlei herinneringen losgemaakt. Ik was ook aangenaam getroffen bij het betreden van het park; op Festina speelde men tennis zoals tennis was bedoeld, dichterbij Wimbledon qua sfeer kwam

je in Nederland niet. De nostalgische ambiance en oude chic symboliseerden een wereld waarin ik met mijn techniek en stijl beslist thuishoorde, maar waarin ik me sociaal nimmer geaccepteerd had gevoeld. Het leek alsof ik van die wereld, van dat netwerk een tweede kans kreeg. Kom maar, jongen, kom maar weer terug; verloochen jezelf niet en zie in wie je echt bent.

Goed mogelijk dat ik jarenlang de vraag heb verdrongen of ik ooit weer wilde tennissen. In de therapieën die ik volgde, is me die vraag nooit gesteld. Raar eigenlijk dat geen therapeut ooit heeft doorgevraagd naar wat tennis, of sport in het algemeen, voor me betekende.

Er bestaat geen eleganter (en moeilijker) spel dan tennis, vind ik. Tennis is kunst, techniek, bluf, coördinatie, slimheid, talent, intelligentie voor een belangrijk deel. Sport in het algemeen geeft duidelijkheid, overzicht, richting. Boksen, marathonlopen, schaken en voetbal symboliseren het puurst wat er bij de steeple chase van het leven komt kijken: vechten, volhouden, denken, samenwerken.

Natuurlijk nam ik de handschoen op. Ik was fit genoeg, was altijd blijven hardlopen en zwemmen. Wel leek het me verstandig een paar lessen te nemen, vooral om te wennen aan die grotere rackets, om weer coördinatie en gevoel te ontwikkelen. Ik betrapte mezelf direct op enige branie, nooit had ik vroeger immers van Marc verloren; mijn achterstand wilde ik zo snel mogelijk inhalen.

‘Wedden om een goede fles whisky dat ik binnen een half jaar mijn eerste setje van je pak?’

Twintig jaar had ik geen racket meer aangeraakt, maar die fles won ik, makkelijk zelfs. Binnen vier maanden ver-

sloeg ik hem in onze eerste best of three. Een jaar later speelde ik eerste single in zijn team. Als dubbel hebben we in de competitie drie jaar op rij niet verloren. Voor wie echt talent heeft, zeiden de deskundologen bij Festina over mij, is tennissen net als fietsen.

Zelf vond ik mijn niveau weliswaar snel acceptabel, maar ik had niet het idee dat ik de mogelijkheden van het nieuwe materiaal volledig onder de knie zou krijgen. Daarvoor had ik te lang niet gespeeld, te weinig uren gemaakt. Ik had een revolutionaire ontwikkeling gemist: tennis was veel meer materiaalsport geworden. Je hoefde minder zuiver te spelen dan in de tijd dat er nog met houten rackets met klein blad werd gespeeld – rackets waarmee ik het heb geleerd en waarmee je lang niet zo veel effect kon geven als die moderne rackets van fiberglas. Als je met zo'n racket de bal eens minder zuiver raakt, dan corrigeert dat racket dat wel voor je – daar hoefde je bij een Maxply of Slazenger niet op te rekenen. Om optimaal gebruik te maken van dat moderne materiaal moet je snel en flexibel kunnen switchen tussen verschillende grepen, zag ik aan echt goede spelers. Bovendien kunnen tennissers met een goede fysiek en een enorme dosis topspin in hun slagen hun technische onvolkomenheden veel meer verbloemen dan vroeger.

Tennis nu is veel minder een sport voor de *technische* elite, mag ik hier graag oreren als er eens een wedstrijd op televisie aan staat. Maar goed, wie neemt mij vanaf deze plek nog serieus?

2

Tennis was mijn jeugdliefde, meer dan wie of wat ook. Ik ben nationaal jeugdkampioen onder veertien en vierde onder zestien jaar geweest. Europees deed ik het in die categorieën evenmin onaardig. Maar de verwachtingen die zulke prestaties automatisch lijken op te roepen, met name bij anderen, heb ik niet waargemaakt – of nooit willen of kunnen waarmaken. Dat overkomt trouwens de meeste veelbelovende talenten, in welke sport ook.

Natuurlijk heb ik ervan gedroomd als prof tennisser, als prijsstier de wereld over te reizen. Niets in het leven dat tijdelijk zoveel duidelijkheid geeft als sport: je wint of je verliest. Dat verschilt psychologisch niet eens zoveel voor de actieve sporter of voor de passieve toeschouwer die zich met een sporter of team identificeert. Wie wint, is op dat moment de sterkste – niet noodzakelijk de beste, maar sport gaat nu eenmaal om het moment. Dat gaat dan niet op voor de passieve toeschouwer, maar een sporter die verliest, wint ook. Die weet immers waaraan hij moet werken om een volgende keer mogelijk wel te winnen.

Het is, denk ik, vanwege die tijdelijke duidelijkheid dat opvallend veel topsporters een comeback maken; die duidelijkheid missen ze in het 'gewone' leven. Daarom zijn gelijke spelen meestal ook zo onbevredigend; die benaderen

teveel de onduidelijkheid van het leven. Bij sporten waarbij gelijke spelen mogelijk zijn, zouden altijd verlengingen of strafschoppen (of -ballen of -worpen) moeten volgen – als maar iemand wint, als er maar duidelijkheid is.

Maar het talent om gedisciplineerd en vooral met veel geduld voor mijn sport te leven – een echt ander talent dan een aangeboren technische aanleg, als je het mij vraagt – ontbrak ook mij. Veel later zou ik dat met mijn onvoltooid gebleven psychoanalyse vergelijken. Die gaf me een vergelijkbare cognitieve dissonantie; het lukte me niet de geïnvesteerde tijd te verantwoorden met de minieme vooruitgang die ik boekte.

Nou ja, ik moest iets om mijn gedrag te rechtvaardigen als ik niet simpelweg erkende dat het vervullen van een jeugd-droom iets wezenlijk anders is dan het waarmaken van een ambitie. Van dromen kun je alleen hopen dat ze uitkomen; ambities kun je, als een wetenschapper, toetsen aan vooraf bepaalde doelstellingen.

Mijn prestaties werden vanaf mijn zestiende minder, maar ik kon nog een tijdje op mijn talent teren. Aan recreatief spelen had ik evenwel een broertje dood, ontdekte ik al snel toen ik in Utrecht psychologie ging studeren. Als ik zag wie de nationale top haalden, bekropen me louter frustraties dat ik mijn talent had vergooid. Een enkeling van wie ik vroeger simpel won, lukte het zelfs een world ranking te krijgen – weliswaar een lage, maar toch. Of alles of niets, in topsport bestaat geen middenweg. Dan dus niets, besloot ik op de dag dat Pat Cash, van wie ik als veertienjarige tijdens een internationaal toernooi in Amsterdam nog een setje had afgesnoept, Wimbledon won. Diezelfde nacht heb ik mijn rackets in de Oudegracht gegooid – hoe pathetisch,

nu ik eraan terugdenk. Wat rest, is een tot op de dag van vandaag durend zinloos zelfverwijt dat mijn leven er heel anders uit had *kunnen* zien als ik in het jaar voor mijn eind-examen niet had toegegeven aan verleidingen van drank, drugs en seks. Als ik meer in mijn droom had geloofd en die had omgezet in een ambitie. Als ik toen had beseft dat er een verschil is tussen aanleg hebben en een talent optimaal ontwikkelen.

Zelfverwijt? Waarschijnlijk is *zelfhaat* beter uitgedrukt. Wijsheid achteraf telt niet, maar als ik iets in mijn leven zou mogen overdoen, dan dat jaar – en sober, heel sober, om na mijn eindexamen een jaar aan een Amerikaanse universiteit te studeren en vooral te tennissen. Met mijn niveau had ik makkelijk een studiebeurs gekregen. Makkelijk! Dan had ik ondanks mijn allergie voor gras beslist ooit op Wimbledon gespeeld. Sterker, dan had ik misschien ooit wel twee setjes van Cash afgesnoept, of drie op een grand slam.

Ach, wie vindt terugblikkend zichzelf niet veelbelovender dan wat er uiteindelijk uit is gekomen? Het is niet anders: het is zoals het is, het gaat zoals het gaat. En wie meent dat die stelling niet opgaat: dat lijkt maar zo. Het verleden kan niet anders zijn dan dat het is. Je kunt wroeten in iemands verleden wat je wil, geen psychoanalyticus die mij van dat inzicht af brengt.